ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

GENEL KURUL
KARAR

ABBAS YALÇIN ve CAN DÜNDAR BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : **2016/5615**
Karar Tarihi : **12/12/2024**

Başkan	:	Kadir ÖZKAYA
Başkanvekili	:	Hasan Tahsin GÖKCAN
Başkanvekili	:	Basri BAĞCI
Üyeler	:	Engin YILDIRIM
		Rıdvan GÜLEÇ
		Recai AKYEL
		Yusuf Şevki HAKYEMEZ
		Yıldız SEFERİNOĞLU
		Selahaddin MENTEŞ
		İrfan FİDAN
		Kenan YAŞAR
		Muhterem İNCE
		Yılmaz AKÇİL
		Ömer ÇINAR
		Metin KIRATLI
Raportör	:	Fatma Gülbin ÖZTÜRK
Başvurucular	:	1. Abbas YALÇIN
		2. Can DÜNDAR
Vekili	:	Av. Tora PEKİN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, ulusal yayın yapan bir gazetede çıkan haberlere karşı cevap ve düzeltme talebinin mahkemece kabul edilmesi nedeniyle ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 16/3/2016 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir.

6. Başvurucular, Bakanlığın görüşüne karşı süresinde beyanda bulunmuştur.

7. Birinci Bölüm tarafından başvurunun Genel Kurula sevkine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

9. Başvurucu Abbas Yalçın, olay tarihinde Cumhuriyet gazetesinde (gazete) sorumlu müdürdür. Can Dündar ise Sorumlu Müdür Abbas Yalçın'ın bağlı olduğu yetkilidir.

10. 24/10/2015 tarihinde Cumhuriyet gazetesinin sürmanşetinde Cumhurbaşkanı başdanışmanı olarak görev yapan M.V. (müşteki) hakkında bir haber yayımlanmıştır (birinci haber). Haberde gizlice kayda alındığı iddia edilen bir görüntüden alıntılandığı anlaşılan bir fotoğraf kullanılmış ve fotoğrafta tarih ve yer bilgisine (2 Şubat 2015, TRT Stüdyosu), fotoğraf karesindeki gazetecilerin adlarına yer verilmiştir. Fotoğrafın altında ise "[A.B.], [M.V.] *ve* [H.K.] *arasında geçen konuşma, 'Sayıştay'ın TÜRKSAT Yönetim Kurulu üyelerine 10'ar bin TL maaş verilmesini mevzuata aykırı bulmasını' haberleştiren televizyon kanallarını hedef alıyor*" ifadeleri kullanılmıştır.

11. "*Erdoğan'ın Danışmanı* [M.V.], *Türksat Sansürünü 8 Ay Önce Planlamış/SKANDAL KAYIT*" başlıklı haber şöyledir:

> "*Cumhuriyet'in ele geçirdiği 'sansür skandalı' görüntülerinde* [V.], *planını gazetecilere anlatıyor / TRT Kameraları Kayıttaydı: Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın 2 Şubat'ta TRT'de yayımlanan 'Özel Yayını' öncesi kayıtta olan kameralar sansür skandalını kaydetti. Erdoğan'ın danışmanı ve TÜRK-SAT Yönetim Kurulu üyesi* "[M.V.], *gazeteci* [A.B.ye], *beğenmediği kanalı kötülüyor ve 'Suç bizde ama' diyor. / Gazeteciden Destek Yorumu: Eski Ulaştırma Bakanı* [L.E.] *ile konuştuğunu söyleyen* [V.], *'Dedim ki şunların kanalını TÜRKSAT'tan kaldıralım. O zaman Bakan dedi ki 'Ya çok laf olur'. Daha iyi olurdu' diye devam ediyor. Gazeteci* [H.K.] *da 'çok merhametli gidiliyor' yorumu yapıyor.*"

12. Cumhuriyet gazetesinin internet sitesinde de aynı haber 24/10/2015 tarihinde yayımlanmıştır. İnternet sitesindeki haberde gazete manşetindeki habere ek olarak M.V. ile ilgili şu ifadelere yer verilmiştir:

> "*Erdoğan'ın telefonunu taşıyor*
>
> *17-25 Aralık sürecinde ismi çokça duyulan* [V.], *ilk olarak Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Başbakanlığı döneminde danışmanlığını yaptı. Danışmanlığı Erdoğan Cumhurbaşkanı*

seçildikten sonra da devam etti. [V.] *şu anda Erdoğan'ın İletişim ve Teknoloji danışmanlığını yapıyor.* [V.], *Erdoğan'ı iPad kullanmaya alıştıran isim olarak biliniyor ve Erdoğan'ın özel telefonunu taşıyor. Geçen günlerde AKP'ye yakınlığıyla bilinen ve 'Ak troll' olarak nitelendirilen hesapların ağ haritası çıkarıldığında merkezdeki ismin* [V.] *olduğu ortaya çıkmıştı."*

13. Birinci haberin yayımlanmasından sonra M.V. yapılan haber hakkında görüşlerini kişisel Twitter hesabı üzerinden paylaşmıştır. M.V.nin açıklaması şöyledir:

"Yönetim kurulu üyesi olduğum şirkete, itibarına, yalanlarla saldıran paralel kanallarla mücadele ettiğim ortaya çıkmış. Gurur duydum."

"Yayın öncesi gizlice kayıt yapıp 8 ay saklayıp Cumhuriyet paçavrası üzerinden piyasaya sürüyorlar, sonra da paralel yapı yok diyorlar. Yersen!"

14. Gazetede, M.V.nin birinci habere ilişkin yorumlarının yer aldığı ikinci bir haber yapılmıştır. Gazetenin 25/10/2015 tarihli nüshasının ilk sayfasının sol alt köşesinde *"Bu Nasıl Bir Pişkinlik"* başlığı ile verilen haberde M.V.nin resmi kullanılmış, haberin devamına ise gazetenin 7. sayfasında *"Pişkin Savunmalar"* başlığı ile yer verilmiştir. Haber şöyledir:

" [M.V.]: *Gurur Duydum* [H.K.]: *Ağzıma Sağlık*

Cumhuriyet'in ulaştığı Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Başdanışmanı [M.V.nin] *2 Şubat 2015'te TRT Haber kanalında yayımlanan 'Cumhurbaşkanı Özel Yayını' öncesinde cemaate yakın kanalların yönetim kurulunda olduğu TÜRKSAT'tan çıkartılmasıyla ilgili sözleri* [V.] *ve konuşmayı yaptığı* [A.B] *'paralel' suçlamasıyla açıklamaya çalıştı.* [V.], [A.B.] *ile cemaate yakın kanalların yönetim kurulunda olduğu TÜRKSAT'tan atılmasıyla ilgili dönemin Ulaştırma Bakanı* [L.E.yle] *konuştuğunu belirtiyordu.* [B.] *kahkaha atarken, eski Yenişafak yazarı* [H.K.] *da 'Katılıyorum. Çok merhametli gidiliyor.' diyordu. Bu konuşmanın sadece 8 ay sonrasında Bugün TV ve Kanaltürk TÜRKSAT'tan çıkartılmıştı.*

[V.] *de Twitter'dan yaptığı açıklamada, 'Yönetim kurulu üyesi olduğum şirkete, itibarına, yalanlarla saldıran paralel kanallarla mücadele ettiğim ortaya çıkmış. Gurur duydum. Yayın öncesi gizlice kayıt yapıp 8 ay saklayıp Cumhuriyet paçavrası üzerinden piyasaya sürüyorlar, sonra da paralel yapı yok diyorlar. Yersen!' dedi. Sabah gazetesi yazarı* [H.K.] *da yine Twitter'da 'Paralelle mücadelede merhametli gidiliyor.' demişim. Haklılığımı göstermek için Beştepe'deki yayından kayıt sızdırmışlar. Ağzıma sağlık' dedi.*

Görüşlerini sormak için ulaştığımız Hürriyet gazetesi yazarı [B.], *'Paralel hafiye teşkilatının sızdırdığı şeyleri yazan bir mecra oldunuz. Ayıplıyorum, kınıyorum sizi' diye yanıt verdi. "*

15. M.V. ikinci haberin yayımlanmasından yaklaşık bir ay sonra 17/11/2015 tarihinde gazeteye bir düzeltme ve cevap metni göndermiş ancak söz konusu metin, gazetede yayımlanmamıştır. M.V. bu kez 3/12/2015 tarihinde İstanbul 2. Sulh Ceza Hâkimliğine başvurarak düzeltme ve cevap metninin gazetede yayımlanması talebinde bulunmuştur.

16. İstanbul 2. Sulh Ceza Hâkimliği tarafından yapılan değerlendirme sonucunda 4/12/2015 tarihinde düzeltme ve cevap metninin ilgili yayının yer aldığı sayfa ve sütunda, metne müdahale edilmeksizin aynı puntolarla yayımlanmasına karar verilmiştir. Gerekçede; haberin içeriği itibarıyla M.V.nin şöhret ve haklarına saldırı niteliğinde olduğu, eleştiri sınırını aştığı, M.V. tarafından yayımlanması istenen düzeltme ve cevap metninin karşı

tarafın ve üçüncü kişilerin şöhret ve haklarını incitici mahiyette olmadığı, metnin uzunluk ve içerik bakımından haberle orantılı olduğu belirtilmiştir. Mahkeme tarafından yayımlanmasına karar verilen ve gazete tarafından yayımlanan düzeltme ve cevap metni şöyledir:

"Cumhurbaşkanı Sn. Recep Tayyip Erdoğan'ın danışmanı ve TÜRKSAT Yönetim Kurulu Üyesi Müvekkil Sn. [M.V.nin] *8 ay önce TRT'de Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan'a canlı yayında soru soracak gazeteciler ile yayın öncesi yapmış olduğu sohbet gizlice kayda alınarak 'Paralel Yapı'nın güdümündeki Cumhuriyet gazetesi ile paylaşılmış, gazete ise kayıtta geçen konuşmaları çarpıtarak hakaret ve iftira kastıyla Müvekkilimin kişilik haklarını ihlal edecek şekilde bir başlıkla kamuoyuna servis edilmiştir.*

Ancak bu yayın gazetenin umduğu amaca hizmet etmenin aksine Müvekkilim Sn. [M.V.nin] *Yönetim Kurulu üyesi olduğu özel bir şirkete ve itibarına, yalanlarla saldıran paralel kanallara karşı giriştiği orantılı mücadeleyi ortaya çıkarmıştır.*

Gazetede yayımlanan video Cumhurbaşkanlığı Külliyesinde yayın öncesi gizlice kayıt yapıp 8 ay saklayan ve bunu bir gazete üzerinden kamuoyuna servis eden yasadışı gruplar ile bir kısım medya organının kirli ittifakını da gözler önüne sermektedir.

Cumhuriyet gazetesi ve yazarlarının sistematik olarak Müvekkilim hakkında yürüttüğü algı operasyonu kamunun malumudur ve fakat ifade ve basın özgürlüğünü sınırlarını aşarak yayın yapan basın organları kamuoyunu, ortaya attıkları iddialarla yönlendirebilmekte ve bu anlamda hedef aldıkları kişilerin itibarlarına zarar verebilmektedirler. Gazete ile televizyonların propaganda ve algı yönetiminin en etkili enstrümanlarından olduğu gerçeği yadsınamaz. Bu anlamda hukuk dışı çıkarlara hizmet eden propaganda ve kamuoyu üzerindeki algı yönetiminin Cumhuriyet gazetesinde yer alan yazılar ile Müvekkilim Sn. [M.V.ye] *karşı başlatıldığı görülmüştür.*

Söz konusu hakaret içeren bu yazı ile ilgili yasal haklarımızı hızlı eksiksiz ve etkin bir şekilde kullanacağımızı da dikkatlerinize sunarız.

Kamuoyuna saygılarımızı sunarız."

17. Gazete, karara karşı itirazda bulunmuş; İstanbul 3. Sulh Ceza Hâkimliği verilen kararın usul ve kanuna uygun olduğu gerekçesiyle söz konusu itirazı reddetmiştir.

18. Nihai karar başvuruculara 15/2/2016 tarihinde tebliğ edilmiştir.

19. Başvurucular 16/3/2016 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

20. İlgili ulusal ve uluslararası hukuk bilgisi için bkz. *Aydın Gelleci* [GK], B. No: 2018/18910, 5/9/2024, §§ 14-27.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

21. Anayasa Mahkemesinin 12/12/2024 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvuruculaların İddiaları ve Bakanlık Görüşü

22. Başvurucular:

i. Gazetede yayımlanan haberin gerçekliği konusunda bir ihtilaf olmadığını hatta M.V.nin Twitter hesabından yaptığı 24/10/2015 tarihli açıklamaların da haberin içeriğini doğruladığını,

ii. Yayımlanmasına karar verilen metinde kullanılan *"Paralel Yapı'nın güdümündeki Cumhuriyet gazetesi", "çarpıtarak hakaret ve iftira kastıyla", "yasadışı gruplar ile bir kısım medya organının kirli ittifakını", "Cumhuriyet gazetesi ve yazarlarının sistematik olarak Müvekkilim hakkında yürüttüğü algı operasyonu", "hukuk dışı çıkarlara hizmet eden propaganda ve kamuoyu üzerindeki algı yönetiminin"* şeklindeki ifadelerin düzeltme ve cevap hakkından yararlanmak amacıyla değil gazetenin kendi sayfasında kendilerine hakaret etmek için kullanıldığını,

iii. Metinde cevap ve düzeltmeye ilişkin hiçbir sav veya gerekçeye yer verilmeyip metnin başlı başına hakkın kötüye kullanılması niteliğinde olduğunu, üstelik metnin yayımlanmasına karar veren Sulh Ceza Hâkimliğinin kararında ilgili ve yeterli gerekçeye yer vermediğini, ve dolayısıyla Anayasa'nın 17. maddesinde düzenlenen hakkın kötüye kullanılması yasağının, 26. ve 28. maddelerinde düzenlenen ifade ve basın özgürlüklerinin, 141. maddesinde düzenlenen gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

23. Bakanlık görüşünde öncelikle başvuruculara ilgili metinde hakaret içeren hususların bulunduğu konusundaki iddiaları kapsamında muhatap M.V. aleyhine kişilik haklarının korunmasına yönelik hukuksal yollara başvurup başvurmadığının incelenmesi gerektiği belirtilmiştir. Esasa ilişkin olarak ise Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatları ışığında basın özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin şikâyetin başvuruculara gazeteci olarak basın ve haber verme özgürlüğü yanında görev ve sorumluluklarına uygun davranma yükümlülüğü ile hakkında haber yapılan kişilerin özel hayatının korunması arasında adil bir denge kurulup kurulmadığı yönünden değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Hakkında haber yapılan tarafa cevap ve düzeltme hakkı tanınması şeklinde gerçekleşen kamusal müdahalenin -özellikle haberin kamuoyunu fazlasıyla ilgilendiren içeriği ve bu doğrultuda yayımlanan metnin haber ve bilgi çoğulculuğuna sağladığı katkı da gözetildiğinde- orantılı olduğu, farklı çıkarları dengelerken yargı mercilerinin sahip oldukları takdir payları da dikkate alındığında yargı mercilerince tarafların haklarının değerlendirilmesinde açık bir dengesizlik bulunmadığı ve başvurunun kabul edilemez bulunması gerektiği bildirilmiştir.

24. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı başvuru dilekçesindeki iddialarını tekrar etmiştir.

B. Değerlendirme

25. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucular, her ne kadar ifade ve basın özgürlükleri ile birlikte Anayasa'nın 141.

maddesinde tanımlanan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş ise de ihlal iddiasının özünün ifade ve basın özgürlüklerine ilişkin bir müdahalenin varlığına yönelik olduğu anlaşıldığından somut olayın koşullarında şikâyetin bir bütün olarak Anayasa'nın 26. ve 28. maddeleri bağlamında incelenmesi uygun görülmüştür.

26. Anayasa'nın 26. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet resmi makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar...

Bu hürriyetlerin kullanılması, millî güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği, Cumhuriyetin temel nitelikleri ve Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünün korunması, suçların önlenmesi, suçluların cezalandırılması, Devlet sırrı olarak usulünce belirtilmiş bilgilerin açıklanmaması, başkalarının şöhret veya haklarının, özel ve aile hayatlarının yahut kanunun öngördüğü meslek sırlarının korunması veya yargılama görevinin gereğine uygun olarak yerine getirilmesi amaçlarıyla sınırlanabilir.

...

Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunla düzenlenir."

27. Anayasa'nın 28. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Basın hürdür, sansür edilemez...

...

Devlet, basın ve haber alma hürriyetlerini sağlayacak tedbirleri alır.

Basın hürriyetinin sınırlanmasında, Anayasanın 26 ve 27 nci maddeleri hükümleri uygulanır.

..."

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

28. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Müdahalenin Varlığı

29. Sulh Ceza Hâkimliği, başvuruculardan sorumluluğu bulunan bir ulusal gazetede yayımlanmış bir haber nedeniyle düzeltme ve cevap metni yayımlamasına karar vermiştir. Düzeltme ve cevap hakkı, ifade özgürlüğünü ve bu kapsamda özel olarak da basın özgürlüğünü sınırlayan haklardan biridir. Düzeltme ve cevap hakkını kullanmak basın organının ifade özgürlüğüne müdahale teşkil eder. Zira basın, istediğini yayımlamak ya da yayımlamamak konusunda kural olarak serbesttir. Fakat basının cevap metni karşısında serbestliği bulunmamakta, cevap metnini yayımlaması gerekmektedir (*Ahmet Oğuz Çinko ve*

Erkan Çelik [GK], B. No: 2013/6237, 2/7/2015, § 52). Dolayısıyla söz konusu mahkeme kararı ile başvuruculaların ifade özgürlüğüne ve basın özgürlüğüne yönelik bir müdahalede bulunulmuştur.

b. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

30. Anayasa'nın 13. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, ... yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, ... demokratik toplum düzeninin ... gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

31. Yukarıda anılan müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen şartları yerine getirmediği müddetçe Anayasa'nın 26. ve 28. maddelerinin ihlalini teşkil edecektir. Bu sebeple sınırlamanın Anayasa'nın 13. maddesinde düzenlenmiş olan, kanun tarafından öngörülme, Anayasa'nın ilgili maddesinde belirtilen nedene dayanma, demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama şartlarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

i. Kanunilik

32. 9/6/2004 tarihli ve 5187 sayılı Basın Kanunu'nun "*Düzeltme ve cevap*" başlıklı 14. maddesinin *kanunla sınırlama* ölçütünü karşıladığı sonucuna varılmıştır.

ii. Meşru Amaç

33. Söz konusu gazetede cevap ve düzeltme metni yayımlanmasına karar verilmesinin *başkalarının şöhret veya haklarının korunması*na yönelik önlemlerin bir parçası olduğu ve meşru bir amaç taşıdığı sonucuna varılmıştır.

iii. Demokratik Toplum Düzeninin Gereklerine Uygunluk

(1) Genel İlkeler

(a) Demokratik Toplumda Basın Özgürlüğünün Önemi

34. Anayasa Mahkemesi Anayasa'nın 26. maddesinde yer alan ifade özgürlüğü ile onun özel güvencelere bağlanmış şekli olan ve Anayasa'nın 28. maddesinde yer alan basın özgürlüğünün demokratik bir toplumun zorunlu temellerinden olduğunu, toplumun ilerlemesi ve her bireyin gelişmesi için gerekli temel şartlardan birini oluşturduğunu daha önce pek çok kez ifade etmiştir. Bu bağlamda ifade özgürlüğü ile basın özgürlüğü herkes için geçerlidir ve demokrasinin işleyişi için yaşamsal önemdedir (*Mehmet Ali Aydın* [GK], B. No: 2013/9343, 4/6/2015, § 69; *Bekir Coşkun* [GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, §§ 34-36). Basın özgürlüğünün kamuoyuna çeşitli fikir ve tutumların iletilmesi ile bunlara ilişkin bir kanaat oluşturulması için en iyi araçlardan birini sağladığı açıktır (*İlhan Cihaner (2)*, B. No: 2013/5574, 30/6/2014, § 63; *Haci Boğatekin (2)*, B. No: 2014/12162, 21/11/2017, § 38).

(b) Müdahalenin Demokratik Toplum Düzeninin Gereklerine Uygun Olması

35. İfade özgürlüğüne yönelik bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine *uygun* kabul edilebilmesi için zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılaması ve orantılı olması gerekir. Açıktır ki bu başlık altındaki değerlendirme, sınırlamanın amacı ile bu amacı gerçekleştirmek üzere başvurulan araç arasındaki ilişki üzerinde temellenen ölçülülük ilkesinden bağımsız yapılamaz. Anayasa'nın 13. maddesinde *demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı olmama* ve *ölçülülük ilkesine aykırı olmama* biçiminde iki ayrı kritere yer verilmiş olmakla birlikte bu iki kriter bir bütünün parçaları olup aralarında sıkı bir ilişki vardır (*Ferhat Üstündağ*, B. No: 2014/15428, 17/7/2018, § 45; *Mehmet Ali Gündoğdu ve Mustafa Demirsoy*, B. No: 2015/8147, 8/5/2019, § 41; *Levon Berç Kuzukoğlu ve Ohannes Garbis Balmumciyan* [GK], B.No: 2014/17354, 22/5/2019, § 89).

36. Müdahaleyi oluşturan tedbirin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığının kabul edilebilmesi için amaca ulaşmaya elverişli olması, başvurulabilecek en son çare ve alınabilecek en hafif önlem olarak kendisini göstermesi gerekmektedir. Amaca ulaşmaya yardımcı olmayan veya ulaşılmak istenen amaca nazaran bariz bir biçimde ağır olan bir müdahalenin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığı söylenemeyecektir (*Wikimedia Foundation Inc. ve diğerleri* [GK], B. No: 2017/22355, 26/12/2019, § 65; *Ferhat Üstündağ*, § 46; *Bekir Coşkun* § 51; *Mehmet Ali Aydın*, § 68; *Tansel Çölaşan*, B. No: 2014/6128, 7/7/2015, § 51).

37. Orantılılık ise sınırlamayla ulaşılmak istenen amaç ile başvurulan sınırlama tedbiri arasında dengesizlik bulunmamasına işaret etmektedir. Diğer bir ifadeyle orantılılık, bireyin hakkı ile kamunun menfaatleri veya müdahalenin amacı başkalarının haklarını korumak ise diğer bireylerin hak ve menfaatleri arasında adil bir dengenin kurulmasına işaret etmektedir. Dengeleme sonucu müdahalede bulunulan hakkın sahibine terazinin diğer kefesinde bulunan kamu menfaati veya diğer bireylerin menfaatine nazaran açıkça orantısız bir külfet yüklendiğinin tespiti hâlinde orantılılık ilkesi yönünden bir sorunun varlığından söz edilebilir (*Ferhat Üstündağ*, § 48).

(2) Başkalarının Şöhret veya Haklarının Korunması

38. Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasına göre ifade özgürlüğünün sınırlandırılma nedenlerinden ve bu bağlamda ifade özgürlüğünü kullananların uyması gereken görev ve sorumluluklardan biri de başkalarının şöhret veya haklarının korunmasıdır. Bireyin şeref ve itibarı, kişisel kimliğinin ve manevi bütünlüğünün bir parçasını oluşturur ve Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrasının korumasından faydalanır (*İlhan Cihaner (2)*,§ 44). Devlet, bireyin şeref ve itibarına keyfî olarak müdahale etmemek ve üçüncü kişilerin saldırılarını önlemekle yükümlüdür (*Nilgün Halloran*, B. No: 2012/1184, 16/7/2014, § 41; *Adnan Oktar (3)*, B. No: 2013/1123, 2/10/2013, § 33; *Bekir Coşkun*, § 45; *Önder Balıkçı*, B. No: 2014/6009, 15/2/2017, § 44).

(3) Düzeltme ve Cevap Hakkı

39. Hukuk sistemleri, güçlü bir kamusal tartışmayı teşvik eden ifade özgürlüğünü koruma zorunluluğu ile bireylerin itibarlarına yönelik haksız saldırılardan koruma ihtiyacını uzlaştırarak taraflardan birinin ifade özgürlüğü ile diğerinin şeref ve itibar hakkı arasında adil bir denge kurabilmek için çeşitli mekanizmalar geliştirmiştir. Bu kapsamda haber alma

özgürlüğünün kötü kullanımına karşı yayının muhataplarına, basına karşı haklarını savunma imkânı tanıyan ve basını şikâyet konusu yayını izleyen en kısa süre içinde bir cevap yayımlamaya zorlayan bir hak olan düzeltme ve cevap hakkının da basın özgürlüğü ile şeref ve itibar hakkı arasında dengelemeyi sağlayan bir işlev üstlendiği söylenebilir. Nitekim Anayasa'nın 32. maddesinde güvence altına alınan düzeltme ve cevap hakkının düzenleniş biçimi ve lafzı dikkate alındığında da bu hakkın tanınması ve kullanım şartlarının belirlenmesi ile birbiriyle çatışan, Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrasında güvence altına alınan şeref ve itibar hakkı ile Anayasa'nın 26. ve 28. maddelerinde güvence altına alınan ifade özgürlüğü ve basın özgürlüğü arasındaki dengelemenin bizzat Anayasa koyucu tarafından kurulduğu anlaşılmaktadır (*Aydın Gelleci,* § 46).

40. Düzeltme ve cevap hakkının kullanımıyla şikâyet konusu haberin ivedilikle düzeltilmesi, yanıtlanması ve etkilerinin azaltılması amaçlanmaktadır. Böylelikle muhatapları açısından yayının etkileri hafifletilebilecek, yol açtığı olumsuzlukların etkisi azaltılabilecektir. Türk hukuk sisteminde düzeltme ve cevap hakkı, *düzeltme* ve *cevap* unsurlarını kapsayan tek bir kavram olarak düzenlenmiştir. Anayasa'nın 32. maddesinin birinci fıkrasında *"Düzeltme ve cevap hakkı, ancak kişilerin haysiyet ve şereflerine dokunulması veya kendileriyle ilgili gerçeğe aykırı yayınlar yapılması hallerinde tanınır ve kanunla düzenlenir."* denilmiştir. Buna göre Anayasa koyucu bir yandan bir yayında kendisinden bahsedilen herkese, düzeltme ve cevap hakkını kullanarak aynı yayın organı aracılığıyla kendi bakış açısını yansıtma imkânı tanımış fakat aynı zamanda bu hakkın kullanımını, kişilerin haysiyet ve şereflerine dokunulması veya kişilerle ilgili olarak gerçeğe aykırı yayınlar yapılması olmak üzere iki şarttan en az birinin gerçekleşmesine özgülemiştir (*Aydın Gelleci,* § 47).

41. Anayasa'nın 32. maddesinin gerekçesinde de süreli haberleşme organının kamuya doğru haber ve bilgi sunmakla ve faaliyetlerinde kişilerin haysiyet ve şereflerine saygılı olmakla yükümlü olduğu açıklanmıştır. Gerekçede; maddenin birinci fıkrasıyla bu gereklerin yerine getirildiği, kişilerin haysiyet ve şereflerinin de korunarak gerçeğe aykırı yayınların düzeltilmesine veya cevaplanmasına olanak tanındığı belirtilmiştir (*Aydın Gelleci,* § 48).

(4) Düzeltme ve Cevap Hakkı ile Basının Editoryal Özgürlüğünün Dengelenmesi

42. Bir basın kuruluşunun sayfalarında ifade edilen görüş ve düşüncelere katılmayan herkese cevap hakkı tanıması olanaklı değildir. Görüş ve düşünceleri de kapsayan cevap hakkının kuralsız şekilde genişletilmesi bu yolun aşırı kullanımına yol açarak basının cevaplarla dolup taşmasına, çok kısa sürede güncelliğini yitirme tehlikesi bulunan birçok habere basılı eserde yer kalmamasına, kamuya haber ulaştırmak için basın kuruluşlarınca verilen çabanın ziyan olmasına neden olabilir. Böyle bir durum basının editoryal özgürlüğünün büyük ölçüde elinden alınmış olması ve asli görevini yerine getirememesi anlamına gelir. Üstelik düzeltme ve cevap hakkının aşırı kullanımı ile kamunun haber alma özgürlüğü de kısıtlanmış olacak, dahası bu durum okuyucu açısından basının sıkıcı ve daha fazla tercih edilmeyen bir medya aracına dönüşmesine yol açacaktır. Bu kapsamda Türk hukuk sisteminde gazete editörlerinin düzeltme ve cevap metnini yayımlamaması hâlinde adli para cezası tehdidi altında bulunduğu da gözetildiğinde sınırları belirlenmemiş düzeltme ve cevap hakkının basın üzerinde potansiyel bir caydırıcı etki yaratılmasına yol açacağı tehlikesi gözden kaçırılmamalıdır (*Aydın Gelleci,* § 51).

43. Anayasa'nın 32. maddesinin gerekçesinde, yayın organına dış çevreden gönderilen ve organca yayımı mecburi olan mütalaa yahut mülahazalar olarak tanımlanan zorunlu yayınların süreli yayınlarda basının istediğini yayımlamak ya da yayımlamamak konusundaki serbestîsini kısıtlayan unsurlardan olduğu ifade edilmiştir. Anayasa koyucu, zorunlu yayınlarla süreli yayının sınırlı hacminin doldurulması ile serbest yayına yer kalmadığını belirterek basın özgürlüğünün önündeki bu potansiyel tehlikeye dikkat çekmiştir. Buradan hareketle Anayasa koyucunun iradesinin düzeltme ve cevap hakkının alanını genişletmenin ifade özgürlüğünün önünde oluşturabileceği tehlikeyi dikkate alarak böyle bir yolun kullanımının dikkatli değerlendirme gerektirdiği yönünde olduğu anlaşılmaktadır. Gerçekten de Anayasa'nın 32. maddesinin gerekçesinde kitle haberleşmesi faaliyetini yürüten organların bu faaliyetlerinde serbest kalmasının esas olduğu açıkça belirtilmiştir. Başka bir ifadeyle Anayasa koyucu serbest yayımın kural, zorunlu yayımın istisna olması gerektiğini kesin olarak ortaya koymuştur. Bu itibarla Anayasa koyucunun bizzat kendisi düzeltme ve cevap hakkını, basında yer alan her görüş ve düşünceye karşı şeref ve itibarına müdahale edilen herkese tanınması gereken bir hak olarak kabul etmemiş; aksine *kural* olan serbest yayımın sınırlandırılabilmesi için şeref ve itibara yapılan müdahalenin belli bir ağırlık düzeyine gelmiş olması kaydını zaruri kılmıştır. Zira Anayasa koyucu, düzeltme ve cevap hakkının sınırsızlığa yol açacak şekilde şeref ve itibarla ilgili her durumda kullanılabileceğini öngörmemiş; bu hakkın ancak *kişilerin haysiyet ve şereflerine dokunulması* veya *kendileriyle ilgili gerçeğe aykırı yayınlar yapılması* hâllerinde tanınabileceğini hüküm altına alarak kullanımını anılan iki nedene hasretmiştir (*Aydın Gelleci*, § 52).

44. Serbest yayının kural zorunlu yayının ise istisna olması, düzeltme ve cevap hakkının gözardı edilmesini mazur kılmadığı gibi basının editoryal özerkliği karşısında daha az değerli olduğu anlamına da gelmez. Aksine medya kuruluşlarına getirilen yükümlülüklerin basın özgürlüğünü gereksiz yere ihlal etmemesi veya serbest bilgi akışını engellememesi için dikkatli şekilde dengelenmesi gerektiğini gösterir. Düzeltme ve cevap hakkı şeffaflık, hesap verebilirlik ve bireysel hakların desteklenmesinde önemli amaçlara hizmet ederken, medya kuruluşlarının ve gazetecilerin özerkliğine ve editoryal takdir yetkisine saygı gösterecek ve bunları koruyacak, böylece basın özgürlüğü ve demokrasiyi destekleyecek şekilde uygulanmalıdır. Bu dengenin sağlanabilmesi için belirlenecek makul ilke ve kriterler yargısal makamlara yol gösterici olacaktır (*Aydın Gelleci*, § 53).

(5) 5187 Sayılı Kanun'da Yer Alan Düzeltme ve Cevap Yoluna Başvurulması Hâlinde Sulh Ceza Hâkimliklerince Yapılması Gereken Değerlendirmeler

45. Bireyler yanlışlıkları düzeltme veya kendilerini ilgilendiren konularda bakış açılarını sunma hususunda meşru bir beklentiye sahip olsalar da yargısal makamlarca bu hak medya kuruluşlarının ve gazetecilerin özerkliğini ve editoryal takdir yetkisini koruma ihtiyacına karşı dengelenmelidir. 5187 sayılı Kanun'da yer alan düzeltme ve cevap yoluna başvurulması hâlinde çatışan haklar arasında dengeleme yapılabilmesi için aşağıda izah edilen üç aşamalı testin somut olaya uygulanması gerekir. Test kademeli bir süreç öngördüğünden ilk aşamayı geçemeyen düzeltme ve cevap talebinin ikinci aşama yönünden, ikinciyi geçemeyen talebin de üçüncü aşama yönünden -kural olarak- ayrıca teste tabi tutulmasına ihtiyaç yoktur. Söz konusu test şöyledir:

i. Hâkimliğin düzeltme ve cevap metninin yayımlanmasına yönelik verdiği kararın Anayasa'nın 32. maddesine uygun olabilmesi için *kişilerin haysiyet ve şereflerine dokunulması* veya *kendileriyle ilgili gerçeğe aykırı yayınlar yapılması*

şartlarından en az birinin somut olayda bulunması gerekir. Hâkimliğin bu konuda karar verirken aşağıdaki hususları dikkate alması, vereceği kararın Anayasa'ya uygunluğu açısından önem taşımaktadır. Öncelikle Hâkimlik tarafından düzeltme ve cevap metninin yayımlatılmasına karar verilebilmesi için Anayasa'nın 32. maddesi uyarınca zaruri olan *kişilerin haysiyet ve şereflerine dokunulması* veya *kendileriyle ilgili gerçeğe aykırı yayınlar yapılması* şartlarından en az birinin somut olayda bulunup bulunmadığı incelenmelidir. Bu inceleme yapılırken şu hususlar dikkate alınmalıdır:

- Medya kuruluşlarına cevap veya düzeltmeler için yer ya da yayın süresi sağlama konusunda aşırı külfet oluşturan yükümlülükler getirilmesi bu kuruluşların editoryal bağımsızlıklarına zarar verebilir ve toplumsal işlevlerini etkili bir şekilde yerine getirme kabiliyetlerini tehlikeye atabilir. Ayrıca editoryal takdir yetkisi gazetecilerin bilgiyi seçme, yorumlama ve kamuya sunma konusunda muhakeme ve uzmanlık kullanan profesyoneller olduğunu kabul eder. Gazete sayfalarının bu nitelikleri taşıması beklenmeyen zorunlu yayınlarla doldurulması bu takdir yetkisini ihlal edebilir ve potansiyel olarak sansüre, otosansüre veya gazetecilik standartlarının değersizleşerek ciddiyetini kaybetmesine yol açabilir. Düzeltme ve cevap metninin yayımlanması talebinin kabulü ile hâkimin iradesi medya kuruluşunun sahibi olduğu süreli yayının içeriğini belirleme konusundaki iradesinin yerine geçtiğinden bunun basın özgürlüğüne yönelik ciddi bir müdahale teşkil ettiği dikkate alınarak karara varılmalıdır.

- Şeref ve itibara yapılan her müdahale düzeltme ve cevap hakkının kapsamına girmez. Böyle bir kabul, basın özgürlüğüne yapılacak keyfiliğe varan bir müdahale olur. Dolayısıyla düzeltme ve cevap talebinin kabulü için şeref ve itibara yönelik müdahalenin belli bir ağırlık düzeyine ulaşmış olması/belli bir eşiği geçmesi gerekir. Bu eşik her somut olaya göre değişir. Ancak somut olayda bu düzeyde bir ağırlığın var olduğu objektif bir gözlemciyi ikna edebilmelidir. Anayasa'nın 32. maddesi kapsamında bir cevap hakkının doğup doğmadığının tespitinde talepte bulunanın subjektif algısı belirleyici olamaz. Her hâlde şeref ve itibara yönelik müdahalenin düzeltme ve cevap metni yayımlatmayı gerektirecek ağırlıkta bir müdahale olduğu ve zorunlu bir toplumsal ihtiyaca karşılık geldiği hâkimlik kararında ilgili ve yeterli bir gerekçe ile gösterilmelidir.

- İfade özgürlüğü, yokluğu hâlinde demokratik bir toplumdan söz edilemeyen çoğulculuğun, hoşgörünün ve açık fikirliliğin bir gereği olduğu, bazı istisnalara tabi ise de bu istisnaların dar yorumlanması ve bu hakkın sınırlandırılmasının ikna edici olması gerekir (*Kadir Sağdıç* [GK], B. No: 2013/6617, 8/4/2015, § 48; *İlhan Cihaner (2)*, § 55). Düzeltme ve cevap yolu ile kişiler devlet eliyle basına ulaşmaktadır ve bu kaçınılmaz bir biçimde basın özgürlüğünü sınırlama ve zayıflatma etkisi yaratmaktadır. Bu itibarla anılan hakkın geniş gerekçelerle kullanılmasını sağlamanın veya bu hakkın etki alanını genişletmenin basın özgürlüğünün ihlali sonucunu doğurabileceği hatırda tutulmalıdır (*Ahmet Oğuz Çinko ve Erkan Çelik*, § 53). Dolayısıyla düzeltme ve cevap talepleri değerlendirilirken editoryal bağımsızlığı ortadan kaldıracak şekilde genişletici yorum yapılmamalıdır.

ii. Talebin Anayasa'nın 32. maddesi uyarınca zaruri olan şartlardan en az birini taşıdığına karar verildiği takdirde yayımlanması talep edilen metnin teknik olarak bir düzeltme ve cevaba tekabül edip etmediği belirlenmelidir. Buna göre;

- Düzeltme ve cevap metni haberin karşılığı olmalıdır. Haberde yer alan iddialara karşı verilen düzeltme ve cevap niteliği taşıyan içerik dışındaki unsurlar bu hakkın kapsamına girmeyeceğinden basın kuruluşundan bu tür ilgisiz içerikleri yayımlaması beklenemez. Dolayısıyla düzeltme ve cevap metninin süreli yayında yer alan haber veya makalenin kapsamını aşmaması, metnin konusu ile kullanılan ifadeler arasında düşünsel bağlılık bulunması gerekir.

- Düzeltme ve cevap metni suç unsuru içermemeli, üçüncü kişilerin hukuken korunan menfaatlerine aykırı olmamalıdır.

iii. Talebin teknik olarak bir düzeltme ve cevaba denk geldiği de tespit edilmişse hâkimlik tarafından son olarak orantılılık değerlendirmesi yapılmalıdır. Bu çerçevede özellikle düzeltme ve cevap metninin uzunluğunun yapılan yayımın uzunluğunu bariz bir şekilde aşmasının orantılılık sorununa yol açacağı unutulmamalıdır (*Aydın Gelleci*, § 54).

46. Düzeltme ve cevap yolu ancak *kişilerin haysiyet ve şereflerine dokunulması* veya *kendileriyle ilgili gerçeğe aykırı yayınlar yapılması* durumunda başvurulan, bireyin şeref ve itibarına yönelik müdahalelerin gecikmeksizin bertaraf edilebilmesi amacını taşıyan bir yoldur. Anayasa'nın 32. maddesinin amacı basının editoryal özgürlüğü ile kişilik hakkı arasında gerekli hassas dengenin kurulmasını sağlamak, kişi ve kuruluşlar hakkında gerçek dışı bilgilere yer veren ya da bu kişi ve kuruluşların şeref ve itibarlarına ölçüsüz müdahalede bulunan bir yayımı yapan basın kuruluşunun sahip olduğu yayım yapma imkânını bu kişi ve kuruluşlara da tanıyarak bu konulardaki cevabın aynı basın kanalında yayımlanmasını zorunlu kılmaktır. O hâlde bu hak, basın özgürlüğünün ve basın mensuplarının haber verme ve editoryal özgürlüklerinin özüne dokunmayacak, aynı zamanda hak sahibinin çıkarlarını koruyacak şekilde kullanılmalıdır (bazı ekleme ve farklılıklarla birlikte bkz. *Ahmet Oğuz Çinko ve Erkan Çelik*, § 58). Anayasa Mahkemesi önüne gelen başvurularda çatışan haklar arasında dengeleme yapılabilmesi için gerekli olan üç aşamalı testin yukarıda yer verildiği şekliyle somut olayda uygulanıp uygulanmadığını denetler. Bu bağlamda düzeltme ve cevap talebinin kabul edilebilmesi için öncelikle yapılması gereken, Anayasa'nın 32. maddesi ile zaruri kılınan *kişilerin haysiyet ve şereflerine dokunulması* veya *kendileriyle ilgili gerçeğe aykırı yayınlar yapılması* şartlarından en az birinin somut olayda bulunup bulunmadığının belirlenmesidir (*Aydın Gelleci*, § 55).

(6) İlkelerin Somut Olaya Uygulanması

47. Başvuru konusu olayda düzeltme ve cevap hakkını kullanan M.V. haberin yapıldığı dönemde Cumhurbaşkanı başdanışmanlığı görevini yürütmektedir. Yapılan ilk haberde M.V.nin *cemaat medyası* olarak isimlendirilen televizyon kanallarının TÜRKSAT platformundan çıkarılması için çaba gösterdiğine dikkat çekilmiş ve Paralel Devlet Yapılanması (PDY) olarak isimlendirilen *cemaat* ile daha sert mücadele edilmesi gerektiği yönündeki beyanlarını içeren ses kaydının çözümü ilgili gazetede yayımlanmıştır (birinci haber). Söz konusu kaydın konuşmanın yapıldığı tarihten yaklaşık sekiz ay sonra yayımlandığı görülmüştür. Gazete haberinde ayrıca gerçekten de iki televizyon kanalının TÜRKSAT platformundan çıkarıldığına vurgu yapılmıştır. Haberin yayımlanması üzerine M.V. sosyal medya platformu olan Twitter'daki şahsi hesabından açıklama yapmış, üçüncü kişilerle yaptığı özel konuşmaların gizlice kaydedilerek yayımlanmasını eleştirmiş ve paralel yapı ile mücadele etmekten gurur duyduğunu ifade etmiştir. Gazete daha sonra bu kez M.V.

ile daha önce yayımlanan konuşmada adı geçen kişilerin sosyal medya üzerinden yaptığı ve birinci haberi eleştiren açıklamalarını haberleştirmiştir (ikinci haber).

48. İncelemede ilk haberden başlayarak düzeltme ve cevap metninin yayımlanmasına kadarki süreç bir bütün hâlinde ele alınacaktır. Zira düzeltme ve cevap metnine konu olan ikinci haber ilk habere yönelik olarak M.V.nin sosyal medya üzerinden yaptığı değerlendirmeyi konu edinmektedir.

49. Sulh Ceza Hâkimliğinin düzeltme ve cevap metninin yayımlanması kararı ile itirazın reddi kararının birlikte değerlendirilmesinden Hâkimlik tarafından *kişilerin haysiyet ve şereflerine dokunulması* veya *kendileriyle ilgili gerçeğe aykırı yayınlar yapılması* şartlarından kişilerin haysiyet ve şereflerine dokunulmasının somut olayda vuku bulduğu ve haberin eleştiri sınırlarını aşarak düzeltme ve cevap hakkının kullanımını gerekli kıldığı sonucuna ulaşıldığı görülmektedir. Böylece şeref ve itibara yönelik müdahalenin düzeltme ve cevap metni yayımlatmayı gerektirecek ağırlıkta olduğu ortaya konularak çatışan menfaatlerin dengelenmeye çalışıldığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla düzeltme ve cevap talebinin kabul edilebilmesi için gerekli olan ilk koşulun varlığının Hâkimlik tarafından ilgili ve yeterli bir gerekçe ile ortaya konulamadığı söylenemez.

50. İkinci olarak, yayımlanması kabul edilen metnin teknik olarak bir düzeltme ve cevaba tekabül edip etmediği belirlenmelidir. Bu inceleme açısından düzeltme ve cevap metnine konu haber dizisi öncelikle ele alınmalıdır. İlk haberde M.V.nin o tarihlerde *paralel yapı* olarak isimlendirilen örgütün yönetimindeki bazı televizyon kanallarının TÜRK-SAT kanal listesinden çıkarılması gerektiği yönündeki görüşü *sansür* olarak nitelendirilmiş ve bu görüşün dile getirildiği yayın da "*skandal kayıt*" olarak ifade edilmiştir. Haberde M.V.nin TÜRKSAT Yönetim Kurulu üyesi olduğu vurgulanarak kayda alınan konuşmanın "*Sayıştay'ın TÜRKSAT Yönetim Kurulu üyelerine 10'ar bin TL maaş verilmesini mevzuata aykırı bulmasını haberleştiren televizyon kanallarını hedef al*[dığı]" iddiasında bulunulmuştur. Yine haberde M.V.ye ait bir fotoğrafa ve "[M.V.nin] *AK trollerin de merkezinde olduğu ileri sürülüyor.*" şeklinde ifadeye yer verilmiştir. Aynı tarihte gazetenin internet sitesinde de "*AKP'ye yakınlığıyla bilinen ve 'Ak troll' olarak nitelendirilen hesapların ağ haritası çıkarıldığında merkezdeki ismin* [V.] *olduğu...*" şeklindeki iddia yinelenmiştir.

51. Bununla birlikte M.V. birinci habere yönelik olarak doğrudan düzeltme ve cevap hakkını kullanmamış, sadece kendisine ait sosyal medya hesabından bir açıklama yapmıştır. M.V.nin cevap ve düzeltme hakkını kullandığı ikinci haberde ise bu açıklama konu edilmiş ve M.V.nin gizlice kayda alındığı iddia edilen görüntüdeki konuşmasını kabul etmesi "*pişkinlik*" olarak nitelendirilmiştir. Bu haber üzerine M.V. hazırladığı metni yayımlaması için gazeteye göndermiş, gazetenin yasal süresi içinde haberi yayımlamaması üzerine ise haber yargı kararıyla gazetede yayımlatılmıştır.

52. Metnin içeriğine bakıldığında düzeltme ve cevap hakkının sadece yapılan son habere ilişkin olmadığı, ilk habere kaynak teşkil eden görüntülerin elde ediliş biçimi de dâhil olmak üzere haber dizisine yönelik eleştirileri konu edindiği söylenebilir. Zira metinde ilk olarak habere konu görüntü kaydının elde ediliş şekli eleştirilmiş ve eleştiride Cumhuriyet gazetesinin o tarihte *paralel yapı* olarak bilinen örgütün güdümünde hareket ettiği, kayıtta geçen konuşmaları çarpıtarak hakaret ve iftira kastıyla kişilik haklarını ihlal edecek şekilde bir başlıkla haberleştirdiği dile getirilmiştir. Haberin yapıldığı tarihin gündemi ve koşulları ile

haberin konusu gözönüne alındığında dile getirilen bu eleştirinin tamamen temelsiz ya da haberin konusundan bağımsız olduğu söylenemeyecektir.

53. Metinde ayrıca Cumhuriyet gazetesinin M.V. hakkında algı operasyonu yürüterek kamuoyunu yönlendirdiği, itibarına zarar vermeye çalıştığı, bunun ise hukuk dışı çıkarlara hizmet etme amacıyla yapıldığı belirtilmiştir. Bu cevabın M.V. hakkında gerek ilk haberin gerekse ilk habere yönelik M.V.nin tepkisini konu edinen ikinci haberin yapılmasına ve yapılan haberlerde M.V. hakkında *"Ak trollerin merkezinde olduğu"* şeklinde ithamlarda bulunulmasına karşılık olduğu anlaşılabilecek bir hususdur. Diğer bir ifade ile M.V. haberlerde kullanılan dili ve haberlerin yapılış usulünü kendisine yönelik *algı operasyonu* olarak nitelendirmiştir.

54. Tüm bu açıklamalar ışığında cevap ve düzeltme metninde kullanılan üslubun metne konu haberlerde kullanılan üsluba yakın olduğu, metinde kullanılan ve bireysel başvuruya konu edilen ifadelerin -haberlerde kullanılan dil de gözetildiğinde- kabul edilebilir eleştiri sınırı içinde kaldığı görülmüştür. Zira haber içeriklerinde M.V. için *"sansürcü"* *"Ak trol"*, *"pişkin"* şeklinde kullanılan ifadeler karşılığında düzeltme ve cevap hakkı kapsamında yayımlanan metinde haberlerin yapıldığı gazete yönünden *"paralel yapının güdümünde olma"*, *"yasa dışı gruplar ile kirli ittifak içinde olma"*, *"hukuk dışı çıkarlara hizmet eden propaganda ve algı yönetimi yapma"* şeklindeki ifadelere yer verildiği, bu şekilde haber ve buna ilişkin cevap metninde tercih edilen üslubun birbirine yakın olduğu anlaşılmaktadır.

55. Son olarak yayımlanan cevap ve düzeltme metninin uzunluğunun da yapılan haber serisiyle orantılı olduğu dikkate alınarak başvuruculaın ifade ve basın özgürlüklerine yapılan müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun ve orantılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu hâliyle düzeltme ve cevap metninin yayımlanmasına karar veren sulh ceza hâkimliği gerekçesinin hem metin içeriği hem de metin boyutu bakımından ilgili ve yeterli olmadığı söylenemeyecektir.

56. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ve Anayasa'nın 28. maddesinde güvence altına alınan basın özgürlüğünün ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

Engin YILDIRIM, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ve Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamıştır.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. İfade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

B. Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ve Anayasa'nın 28. maddesinde güvence altına alınan basın özgürlüğünün İHLAL EDİLMEDİĞİNE Engin YILDIRIM, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ve Kenan YAŞAR karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/12/2024 tarihinde karar verildi.

Başvuru Numarası : 2016/5615
Karar Tarihi : 12/12/2024

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Başvuru, ulusal yayın yapan bir gazetede çıkan haberlere karşı cevap ve düzeltme talebinin mahkemece kabul edilmesi nedeniyle ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Aşağıda açıklanan sebeplerle çoğunluk görüşüne iştirak edilmemiştir.

2. Anayasa'nın 28. maddesinde düzenlenen 'basın özgürlüğü' ilkesinin özel hukuk alanındaki sınırlaması MK.nun 24-25 ve BK.nun 49. maddeleridir. Basının olayları izleme, araştırma, değerlendirme, yayma ve böylece kişileri bilgilendirme, öğretme, aydınlatma, yönlendirme yetki ve sorumluluğu vardır. Bunun içindir ki basının yayın yaparken yaptığı yayından dolayı hukuka aykırılık teşkil edecek olan eylemi, genel olaylarındaki hukuka aykırı eylemlerden farklılıklar taşır. İşte bu farklılık ve ayrık durum gözetilerek yapılan yayının hukuka aykırılık veya uygunluk sınırı belirlenmelidir. Basın dışındaki bir olaydaki davranış biçiminin hukuka aykırılık oluşturduğu kabul edildiği durumlarda, basın yoluyla yapılan bir yayındaki olay hukuka aykırılık oluşturmayabilir. İşte basının bu nedenle ayrı bir konumu bulunmaktadır. Ancak basın özgürlüğü ile kişilik değerleri karşı karşıya geldiğinde, çatışan iki değer aynı zamanda korunamayacağına göre somut olaydaki olgular itibariyle birinin diğerine üstün tutulması gerekir. Bunun sonucunda da daha az üstün olan yarar, daha çok üstün tutulması gereken yarar karşısında, o olayda ve o an için hukuk düzenince korumasız kalmasının uygun olacağı kabul edilecektir. Basının haber verme görevini yerine getirirken kullanacağı bu hakkın özel hukuk alanındaki sınırı; gerçeklik, güncellik, kamu yararı, toplumsal ilgi ve konu ile ifade arasındaki düşünsel bağlılık kuralları olarak belirlenmiştir. Haber verme bu sınırlar içinde kullandığı sürece hukuka uygundur. Bu unsurlardan biri olan gerçeklik; verilen habere ya da anlatılmak istenen amaca ve hedefe konu olan içeriğin, yayın sırasında olayla ilgili durumuna uygunluğudur. Diğer bir anlatımla gerçeklik somut gerçeklik olmayıp, haberin verildiği andaki beliriş biçimine, görünürdeki gerçeğe uygunluktur (Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 24/1/2007 tarihli ve E.2007/4-14, K.2007/32).

3. 5187 sayılı Basın Kanunu 14. maddesi uyarınca cevap ve düzeltme hakkı, basının haber verme hürriyetinin sınırlanmasına yol açacak şekilde kullanılamayacağı gibi, eleştiri sınırları içerisinde ele alınan ve objektif olarak verilen bir haberin de cevap ve düzeltme konusu yapılamayacağı (...) gözetilme(lidir) (Yargıtay 7. Ceza Dairesinin 4/3/2009 tarihli ve E.2005/16901, K.2009/2638).

4. Anayasa Mahkemesi; Anayasa'nın 26. maddesinde yer alan ifade özgürlüğü ile Anayasa'nın 28. maddesinde yer alan basın özgürlüğünün demokratik bir toplumun zorunlu temellerinden olduğunu, toplumun ilerlemesi ve her bireyin gelişmesi için gerekli temel şartlardan birini oluşturduğunu daha önce pek çok kez ifade etmiştir (Mehmet Ali Aydın [GK], B. No: 2013/9343, 4/6/2015, § 69; Bekir Coşkun [GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, §§ 34-36; Kadir Sağdıç [GK], B. No: 2013/6617, 8/4/2015, § 48).

5. İfade özgürlüğünün ve onun özel bir türü olan basın özgürlüğünün kamuoyuna çeşitli fikir ve tutumların iletilmesi ve bunlara ilişkin bir kanaat oluşturması için en iyi araçlardan birini sağladığı açıktır (İlhan Cihaner (2), B. No: 2013/5574, 30/6/2014, § 63). Bu sebeplerle Anayasa'nın 26. ve 28. maddelerine göre bilgilerin kamu otoritesinin müdahalesi olmadan alınıp verilmesi gerekmektedir. Ancak Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında ifade özgürlüğünün belirli sınırlamalara tabi tutulabileceği, bu sınırlama şartlarından birinin

de başkalarının şöhret veya haklarını korumak olduğu dikkate alındığında cevap ve düzeltme hakkının bu sınırlama kapsamında olduğu kabul edilmelidir (Ahmet Oğuz Çinko ve Erkan Çelik, § 53).

6. Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisinin gazetecilik etiği hakkındaki 1215 (1993) sayılı tavsiye kararında üye devletler, kamusal medyada sunulan bilginin tarafsızlığını, medyadaki fikirlerin çoğulculuğunu, cinsiyet dengesini ve tüm bunların yanı sıra medyada itham olunmuş bireylere cevap hakkını sağlayan etkili bir mevzuat oluşturması gerektiğini belirterek cevap hakkının kullanımının genel ilkelerini ve istisnalarını belirlemiştir. Söz konusu tavsiye kararına göre; cevabın uzunluğu, itiraz edilen bilgilerin düzeltilmesi için gerekli olanı aşıyorsa, cevap itiraz edilen olguların düzeltilmesiyle sınırlı değilse; yayımlanması cezalandırılabilir bir eylem içeriyorsa, içerik sağlayıcıyı medeni hukuk işlemlerine karşı sorumlu kılacaksa veya kamu ahlakı standartlarını ihlal edecekse; üçüncü bir tarafın yasal olarak korunan çıkarlarına aykırı olduğu düşünülüyorsa; ilgili kişi meşru bir menfaatinin varlığını gösteremiyorsa; cevap, itiraz edilen bilginin kamuya açıklandığı dilden farklı bir dilde açıklanmışsa; itiraz edilen bilgi, kamu makamlarının veya mahkemelerin kamuya açık oturumlarına ilişkin doğru bir raporun parçasıysa; ulusal yasa veya uygulama, durumlarda yanıt talebinin söz konusu mecra tarafından reddedilebileceğini öngörebilir (Aydın Gelleci [GK], B. No: 2018/18910, 5/9/2024, § § 20-21).

7. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Melnychuk/Ukrayna kararında başvurucunun yayımlanması talebinde bulunduğu cevap metninde, ihtilaf konusu köşe yazısında kendisine yöneltilen eleştirilere cevap vermenin ötesine geçtiğini ve metnin yayımcıya yönelik eleştiriler de içerdiğini dikkate alarak başvuruyu kabul edilemez bulmuştur.

8. Medya kuruluşları ve gazeteciler, hangi bilgiyi yayımlayacaklarına, nasıl sunacaklarına ve haberlerinde hangi seslere yer vereceklerine karar verme özgürlüğünü kapsayan editoryal özerkliğe sahiptir. Bu özerklik, basının bağımsızlığını ve bütünlüğünü korumak için elzemdir; medya kuruluşlarının kamu gözcüsü olarak hizmet etmesine, kamuyu bilgilendirmesine, hükûmetten veya özel çıkarlar da dâhil olmak üzere dış kaynaklardan gelen gereksiz müdahaleler olmaksızın demokratik müzakereye katkıda bulunmasına olanak sâğlar (Aydın Gelleci § 49).

9. Demokratik toplumlarda özgür bir basın, hükûmet gücü üzerinde hayati bir kontrol işlevi görür ve şeffaflık ile hesap verebilirliği teşvik eder. Editoryal özgürlük, gazetecilerin sansür veya misilleme korkusu olmadan hükûmetin eylemlerini, siyasi gelişmeleri ve toplumsal sorunları araştırmasına ve haberleştirmesine olanak tanıdığı gibi çok çeşitli bakış açılarının ve perspektiflerin ifade edilmesine izin vererek çeşitli ve çoğulcu bir medya ortamını teşvik eder. Muhalif bakış açılarının ifade edilmesine ve hâkim anlatılara meydan okunmasına olanak tanıyan editoryal özgürlük vatandaşların iyi bilgilendirilmesi ve demokratik sürece anlamlı bir şekilde katılabilmeleri için hayati önemdedir (Aydın Gelleci § 50).

10. Bir basın kuruluşunun sayfalarında ifade edilen her görüş ve düşünceye katılmayan herkese cevap hakkı tanıması olanaklı değildir. Görüş ve düşünceleri de kapsayan cevap hakkının kuralsız şekilde genişletilmesi bu yolun aşırı kullanımına yol açarak basının cevaplarla dolup taşmasına, çok kısa sürede güncelliğini yitirme tehlikesi bulunan birçok habere basılı eserde yer kalmamasına, kamuya haber ulaştırmak için basın kuruluşlarınca verilen çabanın ziyan olmasına neden olabilir. Böyle bir durum basının editoryal

özgürlüğünün büyük ölçüde elinden alınmış olması ve asli görevini yerine getirememesi anlamına gelir. Üstelik düzeltme ve cevap hakkının aşırı kullanımı ile kamunun haber alma özgürlüğü de kısıtlanmış olacak, dahası bu durum okuyucu açısından basının sıkıcı ve daha fazla tercih edilmeyen bir medya aracına dönüşmesine yol açacaktır. Bu kapsamda Türk hukuk sisteminde gazete editörlerinin düzeltme ve cevap metnini yayımlamaması hâlinde adli para cezası tehdidi altında bulunduğu da gözetildiğinde sınırları belirlenmemiş düzeltme ve cevap hakkının basın üzerinde potansiyel bir caydırıcı etki yaratılmasına yol açacağı tehlikesi gözden kaçırılmamalıdır (Aydın Gelleci § 51).

11. Bireyler yanlışlıkları düzeltme veya kendilerini ilgilendiren konularda bakış açılarını sunma hususunda meşru bir beklentiye sahip olsalar da yargısal makamlarca bu hak medya kuruluşlarının ve gazetecilerin özerkliğini ve editoryal takdir yetkisini koruma ihtiyacına karşı dengelenmelidir (Aydın Gelleci § 54).

12. Düzeltme ve cevap metni haberin karşılığı olmalıdır. Haberde yer alan iddialara karşı verilen düzeltme ve cevap niteliği taşıyan içerik dışındaki unsurlar bu hakkın kapsamına girmeyeceğinden basın kuruluşundan bu tür ilgisiz içerikleri yayımlaması beklenemez. Dolayısıyla, düzeltme ve cevap metninin süreli yayında yer alan haber veya makalenin kapsamını aşmaması, metnin konusu ile kullanılan ifadeler arasında düşünsel bağlılık bulunması gerekir (Aydın Gelleci § 54).

13. Sulh Ceza Hâkimliğinin düzeltme ve cevap metninin yayımlanması kararı ile itirazın reddi kararının birlikte değerlendirilmesinde; yayımlanması kabul edilen metnin teknik olarak bir düzeltme ve cevaba tekabül edip etmediğinin belirlenmesi gerekir. Hâkimliğin gerekçeli kararlarında düzeltme ve cevap metninin teknik anlamda bir düzeltme ve cevaba karşılık gelip gelmediği, yayının hangi kısımlarının haberde yer alan iddialara karşı verilmiş bir düzeltme ve cevap niteliği taşıdığı tartışılmamış, testin ikinci aşamasının gerektirdiği nitelikte bir inceleme ortaya konulamamıştır (Aydın Gelleci § 57).

14. Anayasa Mahkemesinin değerlendirmesine göre başvurucu, haberde yer alan iddiaların karşılığı olmayan ilgisiz içerikleri başka bir ifadeyle teknik anlamda düzeltme ve cevap niteliği taşımayan unsurları yayımlamak zorunda bırakılmıştır. Basın özgürlüğüne keyfiliğe varan bir müdahaleye neden olan böyle bir sınırlandırmanın zorunlu bir toplumsal ihtiyaca karşılık geldiğini kabul etmek mümkün olmamıştır (Aydın Gelleci § 59).

15. Başvuru konusu olayda tekzip talep eden Cumhurbaşkanı Başdanışmanının, o tarihte cemaat medyası olarak isimlendirilen televizyon kanallarının TÜRKSAT platformundan çıkartılması için uğraştığı ve daha sonra PDY olarak isimlendirilen cemaat ile daha sert mücadele edilmesi gerektiği yönündeki sözlerini içeren bir ses kaydının çözümü, başvurucu gazetede yayımlanmıştır (birinci haber). Söz konusu kaydın konuşmanın yapıldığı tarihten yaklaşık sekiz ay sonra yayımlandığı anlaşılmaktadır. Gazete haberinde ayrıca gerçekten de iki televizyon kanalının TÜRKSAT platformundan çıkartıldığına vurgu yapılmıştır. Haberin yayımlanması üzerine M.V. Twitter'dan açıklama yapmış, üçüncü kişilerle yaptığı özel konuşmaların gizlice kaydedilerek yayımlanmasını eleştirmiş ve paralel yapı ile mücadele etmekten gurur duyduğunu ifade etmiştir. Gazete daha sonra bu kez M.V. ile daha önce yayımlanan konuşmada adı geçen kişilerin sosyal medya üzerinden yaptığı ve birinci haberi eleştiren açıklamalarını haberleştirmiştir (ikinci haber).

16. Yayımlanmasına karar verilen tekzip metni incelendiğinde habere ilişkin yeni bir değerlendirmede bulunulduğu tespit edilmemiştir. İkinci habere ilişkin hukuka aykırılık iddiası ileri sürülmemiş, gerçek dışı açıklamalar varsa bunların neler olduğu gösterilmemiştir.

17. Tekzip metninde haberle ilgili düzeltme niteliğinde hiçbir açıklama bulunmadığı gibi "*Paralel Yapı'nın güdümündeki Cumhuriyet gazetesi*", "*çarpıtarak hakaret ve iftira kastıyla*", "*yasadışı gruplar ile bir kısım medya organının kirli ittifakını*", "*Cumhuriyet gazetesi ve yazarlarının sistematik olarak müvekkilim hakkında yürüttüğü algı operasyonu*", "*hukuk dışı çıkarlara hizmet eden propaganda ve kamuoyu üzerindeki algı yönetimi*" şeklinde önceki haberin düzeltilmesinden ziyade başvurucu hakkında sadece ciddi iddia ve değer yargıları içeren ifadelere yer verildiği görülmektedir.

18. Bir gerçek veya tüzel kişi hakkında değer yargısı veya isnat içeren ifadelerin sarf edilmesinin belli kriterler dâhilinde ifade özgürlüğü güvencesinden yararlanacağı muhakkaktır. Ancak cevap ve düzeltme hakkının tekzibi istenen metin kapsamında kullanıldığı ve bu metnin içeriği bağlamıyla sınırlı olduğu unutulmamalıdır. Bir yayımcıya yalnızca kendisiyle ilgili olumsuz değer yargısı içeren ifadelerden müteşekkil bir tekzip metni yayımlatmak cevap ve düzeltme hakkının amacından saptırılması ve ifade özgürlüğüne keyfi müdahale teşkil eden bir araca dönüştürülmesi sonucunu doğuracaktır. Bu bağlamda somut olayda ilgili ifadelerin bir saldırı oluşturduğu ve tekzip metninin bir bütün olarak ikinci haberin kapsamını aştığı açıktır.

19. Basın karşısında, hakkında haber ve değerlendirme yapılan bireyin güçsüz olduğu bir vakıadır. Bu bağlamda bireye uygun vasıtalar sunularak kendisine ilişkin habere karşı cevap ve düzeltme hakkını kullanabilmesi imkânı tanınması devletin pozitif yükümlülüklerinden biridir. Bununla birlikte editöryal bağımsızlığın bir yayında bulunacak yazıları seçme yetkisini içermekte olduğu ve bu yetkinin kural olarak yayımcıya aidiyeti konusunda şüphe yoktur (Ahmet Oğuz Çinko ve Erkan Çelik [GK], B. No: 2013/6237, 2/7/2015§ 54). Bu eksende devletin bireye cevap ve düzeltme hakkını kullanabilmesi için imkân sağlanmasına ilişkin pozitif yükümlülüğünün bireyin bu hakkını kullanabilmesi uğruna basına sınırsız bir şekilde müdahale yetkisi vermediği unutulmamalıdır.

20. Bu itibarla basın özgürlüğüne, bireyin şeref ve itibarının korunması meşru amacına yönelik olarak cevap ve düzeltme metni yayımlanmasına karar verilmesi şeklindeki devlet müdahalesinde, Anayasa Mahkemesi içtihatlarında ortaya konulan kriterlere uygun şekilde bir denge kurulması gerekmektedir.

21. Somut başvuruda basın özgürlüğüne müdahale teşkil eden tekzip metninin yayımlanmasına ilişkin kararın gerekçesi incelendiğinde söz konusu yayımın hukuka aykırı, tekzip talep edenin şeref ve itibarına saldırı niteliğinde veya gerçek dışılığının son derece belirgin olduğunun, bu bağlamda mevcut olayın koşullarının 5187 sayılı Kanun'da yer alan cevap ve düzeltme yolunun mutlaka kullanılmasını gerekli kıldığının gösterilmediği açıktır.

22. Anayasa Mahkemesinin kanaatine göre somut olayda ilk derece mahkemesi tarafından sırf başvurucu hakkında bir haber yapılmış olması gözetilerek başvurucuya 5187 sayılı Kanun'da yer alan yol ile cevap ve düzeltme hakkı tanınmıştır. Dolayısıyla basın özgürlüğüne keyfiliğe varan bir müdahale teşkil eden böyle bir kararın zorunlu bir toplumsal ihtiyaca karşılık geldiğinin ortaya konulamadığı değerlendirilmiştir. Bu sebeplerle başvurucunun ifade ve basın özgürlüklerine yapılan müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

23. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ve Anayasa'nın 28. maddesinde güvence altına alınan basın özgürlüğünün ihlal edildiği kanaati ile çoğunluk kararına iştirak edilmemiştir.

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Kenan YAŞAR

Başvuru Numarası : 2016/5615
Karar Tarihi : 12/12/2024

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Ulusal yayın yapan bir gazetede çıkan haberlere karşı cevap ve düzeltme talebinin mahkemece kabul edilmesi nedeniyle ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiği iddiasıyla yapılan bireysel başvuruda Mahkememiz çoğunluğunca başvurucuların Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ve Anayasa'nın 28. maddesinde güvence altına alınan basın özgürlüğünün ihlal edilmediği şeklindeki kararına katılmamaktayım.

2. Başvurucuların gazetesinde M.V. hakkında yayımlanan bir haber üzerine M.V. kişisel twiter hesabı üzerinden cevap vermiştir. Sonrasında yine aynı gazetede M.V. hakkında yeni bir haber yayınlanınca M.V. bu habere ilişkin bir düzeltme ve cevap metni göndermiştir. Bahse konu düzeltme metni gazetede yayımlanmayınca M.V. bu kez 3/12/2015 tarihinde İstanbul 2. Sulh Ceza Hâkimliğine başvurmuş ve düzeltme ve cevap metninin gazetede yayımlanmasına karar verilmiştir.

3. Bununla birlikte gazete tarafından bu karara karşı yapılan itiraz verilen kararın usul ve kanuna uygun olduğu gerekçesiyle reddedilince başvurucular Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuşlardır.

4. Bu başvurudaki temel meselenin düzeltme ve cevap hakkı bağlamında olduğunu öncelikle ifade etmek gerekir. Bu başvuruda çözümlenmesi gereken husus düzeltme ve cevap hakkına konu edilen ve başvuruculara gazetede yayınladıkları cevap metninin düzeltme ve cevap hakkının kapsamı ve sınırı bağlamında incelenmesini gerekli kılmaktadır.

5. Mahkememiz çoğunluğu başvuruculara ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiğine ilişkin iddiaları kabul edilebilir bulduktan sonra yapmış olduğu değerlendirmede; *cevap ve düzeltme metninde kullanılan uslübun metne konu haberlerde kullanılan üsluba yakın olduğu, metinde kullanılan ve bireysel başvuruya konu edilen ifadelerin -haberlerde kullanılan dil de gözetildiğinde- kabul edilebilir eleştiri sınırı içinde kaldığı anlaşılmaktadır. Zira haber içeriklerinde M.V. için 'sansürcü' 'Ak trol', 'pişkin' şeklinde kullanılan ifadeler karşılığında düzeltme ve cevap hakkı kapsamında yayımlanan metinde haberlerin yapıldığı gazete yönünden; 'paralel yapının güdümünde olma', 'yasa dışı gruplar ile kirli ittifak içinde olma', 'hukuk dışı çıkarlara hizmet eden propaganda ve algı yönetimi yapma' şeklindeki ifadelere yer verildiği görülmekte, bu şekilde haber ve buna ilişkin cevap metninde tercih edilen üslubun birbirine yakın olduğu"* (§ 54) gerekçesiyle başvurucuların Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ve Anayasa'nın 28. maddesinde güvence altına alınan basın özgürlüğünün ihlal edilmediğine karar vermiştir.

6. Anayasa Mahkemesinin düzeltme ve cevap hakkı ile ilgili temel standardı ortaya koyduğu *Aydın Gelleci* kararındaki ([GK], B. No: 2018/18910, 5/9/2024) kararında konumuz bağlamında yapmış olduğu tespitler bu başvuruda ihlal olup olmadığını tespit etmede belirleyici olacaktır.

7. Mahkememizin *Aydın Gelleci* kararına göre; haber alma özgürlüğünün kötü kullanımına karşı yayının muhataplarına, basına karşı haklarını savunma imkânı tanıyan ve basını şikâyet konusu yayını izleyen en kısa süre içerisinde bir cevap yayımlamaya zorlayan bir hak olan düzeltme ve cevap hakkı basın özgürlüğü ile şeref ve itibar hakkı arasında dengelemeyi sağlayan bir işlev üstlenmektedir ve bu dengeleme bizzat Anayasa'nın 32.

maddesinin de bir gereğidir (Aydın Gelleci, § 46). Bununla birlikte bir basın kuruluşunun, sayfalarında ifade edilen her görüş ve düşünceye katılmayan herkese cevap hakkı tanıması mümkün olmayıp görüş ve düşünceleri de kapsayan cevap hakkının kuralsız şekilde genişletilmesi basın üzerinde olumsuz ve caydırıcı bir etki doğurabilir (Aydın Gelleci, § 51).

8. Anayasa'nın 32. maddesi uyarınca zaruri olan şartlardan en az birini taşıdığına karar verildiği takdirde yayımlanması talep edilen metnin teknik olarak bir düzeltme ve cevaba tekabül edip etmediği belirlenmelidir. Bu bağlamda düzeltme ve cevap metni haberin karşılığı olmalıdır. Haberde yer alan iddialara karşı verilen düzeltme ve cevap niteliği taşıyan içerik dışındaki unsurlar bu hakkın kapsamına girmeyeceğinden basın kuruluşundan bu tür ilgisiz içerikleri yayımlaması beklenemez. Dolayısıyla, düzeltme ve cevap metninin süreli yayında yer alan haber veya makalenin kapsamını aşmaması, metnin konusu ile kullanılan ifadeler arasında düşünsel bağlılık bulunması gerekir. Düzeltme ve cevap metni suç unsuru içermemeli, üçüncü kişilerin hukuken korunan menfaatlerine aykırı olmamalıdır (Aydın Gelleci, § 54).

9. Nitekim Anayasa Mahkemesi devletin pozitif yükümlülüğünün bir parçası olan düzeltme ve cevap hakkının bireylere düzeltme ve cevap yolu ile basına sınırsız bir şekilde müdahale hakkı tanımamakta olduğuna işaret ederek, Aydın Gelleci başvurusunda gazeteci olan başvurucunun haberde yer alan iddiaların karşılığı olmayan ilgisiz içerikleri başka bir ifadeyle teknik anlamda düzeltme ve cevap niteliği taşımayan unsurları yayımlamak zorunda bırakılmasının zorunlu bir toplumsal ihtiyaca karşılık geldiğini kabul etmenin mümkün olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Aydın Gelleci [GK], B. No: 2018/18910, 5/9/2024, §§ 59-60).

10. Düzeltme ve cevap hakkı ile ilgili olarak Anayasa Mahkemesinin somutlaştırdığı çerçeve dahilinde somut bireysel başvuruya ilişkin ihlal iddialarının değerlendirilmesinde başvurucuların ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal iddiaları bağlamında düzeltme ve cevap metni olarak yayımlanan yazının kapsamına ve kullanılan ifadelere bakmak gerekir.

11. Elbette ki hakkında yapılan haberler üzerine başvurucuların gazetelerinde yayımlanması talep edilen düzeltme ve cevap metninde M. V. tarafından başvuruculara yönelik yayının bağlamı esas alınarak değer yargısı ve eleştiri niteliğindeki ifadelere yer verilebilir. Ancak bu metinde değer yargısı niteliğini aşan, düzeltme ve cevap hakkına konu olması gerekenin ötesinde, kişilik haklarını zedeleme potansiyeli taşıyan nitelikteki ifadelerin yer alması düzeltme ve cevap hakkının amacı ile de bağdaşmayacaktır.

12. Bu bağlamda bahse konu düzeltme ve cevap metninde "*Paralel Yapı'nın güdümündeki Cumhuriyet gazetesi", "yasadışı gruplar ile bir kısım medya organının kirli ittifakını", "Cumhuriyet gazetesi ve yazarlarının sistematik olarak Müvekkilim hakkında yürüttüğü algı operasyonu", "hukuk dışı çıkarlara hizmet eden propaganda ve kamuoyu üzerindeki algı yönetimi*" şeklinde yer alan ifadeler esasında somut haberde yazılanlarla ilgili düzeltme ve cevap vermenin ötesine geçen, hem yeni polemiklere sebebiyet verebilecek hem de yayınlamak zorunda kalan muhatabın şeref ve itibarını etkileyebilecek potansiyele sahiptirler.

13. Düzeltme ve cevap metninde düzeltme ve cevaba konu haberin ötesine geçen bu biçimdeki ifadelerin varlığı düzeltme ve cevap hakkının kullanımı noktasında sorunludur. Zira düzeltme ve cevap metninin amacı haberde yer alan ve kişi hakkında yanlış olduğunu

düşündüğü hususları ilk ağızdan ifade eden bir açıklama metnini aynı yerde yayınlatarak bir yanlışı düzeltmektir. Bunun ötesine geçen durumlar düzeltme ve cevap hakkının amacı ile bağdaşmaz.

14. Bununla birlikte itirazı inceleyen derece mahkemeleri sorunun bu yönlerini ele alarak bir değerlendirme yapmış değildir. Oysa düzeltme ve cevap hakkının kullanımı ve sınırları noktasında önemli olan bu hususların derece mahkemesi kararlarında ilgili ve yeterli gerekçe ile değerlendirilip karşılanması gerekirdi.

15. Dolayısıyla düzeltme ve cevap hakkının kullanımı çerçevesinde yayımlanan tekzip metni ile başvuruculaın ifade ve basın özgürlüklerine yapılan müdahalenin neden zorunlu bir toplumsal ihtiyaca karşılık geldiği ve demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun ve orantılı olduğunun somut olay bağlamında derece mahkemeleri tarafından ortaya konulması gerekirdi.

16. Sonuç olarak yukarıda sıralanan gerekçelerle başvuruculaın Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ve Anayasa'nın 28. maddesinde güvence altına alınan basın özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerektiği gerekçesiyle Mahkememiz çoğunluğunun aksi yöndeki kararına katılmamaktayım.

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ